

Csepeli Réka

Kibillenő status quo

Alig több mint két héttel az európai parlamenti választások előtt az előzetes felmérések több tagállamban is igazolni látszanak a radikális, konzervatív vagy nemzeti jobboldali pártok erőteljes előretörését. Ez az igen erőteljes jobbratolódás többek között a hat, az unió kemény magjaként emlegetett alapító tagállamban (Franciaország, Belgium, Hollandia, Németország, Olaszország, Luxemburg) igencsak figyelemreméltó.¹ A választópolgárok elsősorban bevándorlással kapcsolatos aggodalmaiknak kívánnak hangot adni az említett pártokra letett voksukkal.

Már az Ipsos által az *Euronews*-nak készített, március 19-én közreadott felmérés előrevetíti a szélsőjobboldal győzelmét számos országban, valamint a Zöldek és a Liberálisok valóságos összeomlását (az előrejelzések szerint mindkét párt 17 képviselőt veszíthet a választások kimeneteleként).² A 26 000 ember megkérdezésével készült közvélemény-kutatás hangsúlyozza ugyanakkor azt is, hogy ezek az igen nagy valószínűséggel várható eredmények és arányok nem változtatják meg radikálisan a júniusi választások után az alapvető európai parlamenti erőviszonyokat. Azaz ezen felmérés szerint a parlament gravitációs középpontja aligha fog elmozdulni. Eszerint az Európai Néppárt és a Szocialisták és Demokraták pártja közötti kompromisszumos egyensúly jelenti majd továbbra is a parlament tengelyét. Az előrejelzések tehát azt hangsúlyozzák, hogy a centristák ismét meg fogják szerezni az EU-s vezetők megerősítéséhez és a jogszabályok elfogadásához szükséges többséget.

Az immáron hagyományosnak mondható leosztás a mérsékelt jobb-, illetve baloldal között fennmaradna, azaz az Európai Unió két meghatározó politikai pártszövetségének jövőjében, legalábbis az Ipsos kutatása szerint, igen kevés változás várható.

Az erős jobboldal által provokált „cunami” ugyan az unió jobbratolódását hozza, ugyanakkor a radikális és euroszeptikus jobboldali pártok jelentős növekedésének, legalábbis intézményi szinten, nem lesz (illetve lenne) átütő következménye (mármint a felmérések és az elemzők elsőprő többsége szerint).

¹ FORTUNA 2024.

² SCHICKLER–Euronews 2024.

Csupán politikai sikert könyvelhetnek majd el maguknak az érintett pártok. Márpedig mindez minden valószínűség szerint valamelyest kibillenti azért egyensúlyából a fentebb említett *status quót*. A két többségi párt megőrizheti ugyan első, illetve második helyét (kisebb-nagyobb veszteségekkel: a konzervatívok talán egy, míg a szociáldemokraták akár négy-öt képviselőt is veszthetnek), a választások tétje igazából abban keresendő, hogy melyik pártcsalád kerülhet a harmadik pozícióba? Mindenképpen szem előtt kell tartanunk azt a versengést, amely a harmadik helyért folyik. Az Ipsos fentebb említett felmérése szerint, legalábbis egyelőre, a harmadik helyre a meggyengült Renew Europe, Emmanuel Macron liberális koalíciója kerül – míg a megerősödő radikális jobboldali ID- és az euroszeptikus ECR-frakciók a hatodik helyre szorítják a Zöldek pártját. A mai állás szerint 85 képviselői helyre számíthat a Renew, azonban az Identitás és Demokrácia csupán négy hellyel van lemaradva. A Marine Le Pen névvel fémjelzett, Jordan Bardella vezette francia Nemzeti Tömörülés párt az előrejelzések szerint tíz képviselői hellyel gyarapodna, és a német CDU/CSU mellett a legnagyobb párttá válhat az Európai Parlamentben.

Az ID és az ECR várhatóan valóban 30 plusz mandátummal rendelkezhet majd, azonban ne felejtjük el, hogy két külön pártra oszlik le ez az amúgy igen jelentős növekedés. A radikális jobboldal jelentős előretörése ugyan valamelyest meggyengítheti a konzervatív jobb-, illetve a szociáldemokrata baloldal immáron hagyományosnak mondható koalícióját, ugyanakkor a radikális jobboldali pártok (ID és ECR) összefogására valójában nincs esély. Már csak azért sem, mert Marine Le Pen és Giorgia Meloni, illetve az általuk vezetett pártok álláspontja több ponton is eltér egymástól. Az Olaszország Fivérei (Fratelli d'Italia) Európa-barát, míg a Nemzeti Tömörülés (Rassemblement National) euroszeptikus politikát hirdet. Meloni nyíltan kiáll a NATO és Ukrajna mellett, míg a francia szélsőjobboldali párt kritikusabb (illetve, vezetőit idézve, „árnyaltabb”) pozíciót képvisel ezekben a kérdésekben.

A globális radikális jobboldali összefogásra tehát igen kevés az esély. Egyes francia politikai elemzők, így például Pascal Perrineau szerint az ilyesfajta „internacionálé” csak képzelgés, hiszen „erre még az internacionalista baloldali pártok sem voltak képesek, hát még a nacionalista radikális jobb” – írja a francia politikai elemző.³

Ugyanakkor ha megvizsgáljuk pusztán matematikai szempontból a radikális jobboldali pártokat, megállapíthatjuk, hogy – legalábbis az előrejelzések

³ PERINNEAU 2019; ROBUCHON 2024.

szerint – képviselőik száma (az ECR-en és az ID-n kívül ideértve az egyelőre a Függetlenek csoportjába tartozó Fideszt is) meghaladhatja a Szocialisták és Demokraták pártja képviselőinek számát – írja cikkében Nicolas-Jean Brehon.⁴

Egy másik, az elmúlt években egyre erőteljesebben jelentkező tendenciára is érdemes néhány szóban kitérni, és ez a dediolizáció jelensége. Marine Le Pen és Giorgia Meloni politikai habitusa fokozatosan szelídülni látszik. Az empátia, a határozottság, a személyes hangvétel hozzájárul ahhoz, hogy *persona non grata*ból tárgyalópartnerré váljanak, akár vezetői pozícióban. Ezt látjuk Giorgia Meloni és Ursula von der Leyen fokozatos közeledésében is.

Ez a jelentős radikális jobboldali áttörés semmiképpen sem maradhat következmények nélkül az Európai Parlamenten belül: szintén érdemes feltennünk magunknak a kérdést, hogy melyik ily módon megerősödő, szélsőjobboldali párt miként tudja majd befolyásolni elveivel a mintegy 25%-ot képviselő Néppárt álláspontját. Ursula von der Leyen már több ízben konkrétan célzott az esetleges együttműködésre az ECR-rel, arra hivatkozva, hogy a Giorgia Meloni és a Fratelli d'Italia nevével fémjelzett Európai Konzervatívok és Reformerek pártja több sarkalatos kérdésben is (EU-, NATO-, illetve Ukrajna-párti álláspont) az EP-vel egyező elveket képvisel.⁵

A közvélemény-kutatások és az egyes politikai elemzők által előrevetített *status quo* helyzetet a fentebb említett tények figyelembevételével tehát valamelyest árnyalnunk kell.

Nem beszélve arról, hogy az egyelőre a Függetlenek csoportjába tartozó Fidesz februári bejelentése szerint a júniusi választásokat követően csatlakozni kíván az ECR-hez.⁶ Az EP-listavezető Marion Maréchal és a pártelnök Éric Zemmour nevével fémjelzett Reconquête! (Visszahódítás!) szintén ehhez a pártcsaládhoz csatlakozott a közelmúltban.⁷ Mindezek a tendenciák ugyancsak befolyásolhatják, sőt, adott esetben ki is billenthetik egyensúlyából ezt az előre beharangozott, a Néppárt és a Szociáldemokraták uralta európai parlamenti *status quo*t.

2024. május 23.

⁴ BREHON 2024.

⁵ TAYLOR–GRIERA–MICHALOPOULOS 2024.

⁶ Infostart 2024.

⁷ PALACIN 2024.

Felhasznált irodalom

- BREHON, Nicolas-Jean (2024): Les défis de l'extrême droite au Parlement européen. *Slate*, 2024. február 12. Online: <https://slate.fr/story/265771/tribune-elections-europeennes-juin-2024-defis-extreme-droite-parlement-europeen-rassemblement-national>
- FORTUNA, Gerardo (2024): L'extrême-droite semble inarrêtable dans les six pays fondateurs de l'UE. *Euronews*, 2024. március 25. Online: <https://fr.euronews.com/my-europe/2024/03/25/lextreme-droite-semble-inarretable-dans-les-six-pays-fondateurs-de-lue>
- Infostart (2024): Kiderült, melyik pártcsaládhoz csatlakozik a Fidesz az EP-választások után. *Infostart*, 2024. február 2. Online: <https://infostart.hu/belfold/2024/02/02/kiderult-melyik-partcsaladhoz-csatlakozik-a-fidesz-az-ep-valasztasok-utan>
- PALACIN, Hugo (2024): Reconquête, le parti d'Eric Zemmour, annonce rejoindre le groupe ECR au Parlement européen. *Touteleurope.eu*, 2024. február 7. Online: <https://touteleurope.eu/vie-politique-des-etats-membres/reconquete-le-parti-d-eric-zemmour-annonce-rejoindre-le-groupe-ecr-au-parlement-europeen/>
- PERRINEAU, Pascal (2019): *Le grand écart. Chronique d'une démocratie fragmentée*. Paris: Plon.
- ROBUCHON, Elisa (2024): « Le RN est l'une des extrêmes droites les plus fortes en Europe », explique le chercheur Pascal Perrineau. *Sud Ouest*, 2024. március 13. Online: <https://sudouest.fr/elections/europeennes/le-rn-est-l-une-des-extremes-droites-les-plus-fortes-en-europe-explique-le-chercheur-pascal-perrineau-18945047.php>
- SCHICKLER, Jack – Euronews (2024): Euronews exkluzív közvélemény-kutatás: nyomás alatt, de továbbra is életképes az EU-párti nagykoalíció. *Euronews*, 2024. március 19. Online: <https://hu.euronews.com/2024/03/19/ep-valasztas-kozvelemenykutatas-nagykoalicio-tobbseg-szelsojobb-eloretore>
- TAYLOR, Alice – GRIERA, Max – MICHALOPOULOS, Sarantis (2024): Ursula von der Leyen laisse la porte ouverte à l'extrême droite, les Socialistes s'insurgent. *Euractiv*, 2024. április 30. Online: <https://euractiv.fr/section/elections/news/ursula-von-der-leyen-laisse-la-porte-ouverte-a-lextreme-droite-les-socialistes-sinsurgent/>